

Strona główna>Postępowanie sądowe>Sprawy cywilne>Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie?

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie?

Niderlandy

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Niderlandzkie prawo cywilne procesowe nie przewiduje możliwości tworzenia sądów szczególnych, takich jak sądy gospodarcze czy sądy pracy. Zasada jest, że wszystkie sprawy cywilne rozpoznają sądy okręgowe.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogę się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

Sądy pierwszej instancji rozpoznają wszystkie sprawy cywilne, z wyjątkiem spraw wskazanych w przepisach prawa. Sąd cywilny rozstrzyga spory między dwiema stronami (osobami fizycznymi lub osobami prawnymi). Sąd cywilny nie jest właściwy do rozpoznawania sporów, dla których zastrzeżona jest właściwość sądu administracyjnego – dotyczy to sporów z organami administracji (organami publicznymi). W niderlandzkim systemie sądowym występują trzy rodzaje sądów orzekających w sprawach na gruncie prawa prywatnego: sądy okręgowe (*rechtbanken*), sądy apelacyjne (*gerechtshoven*) i Sąd Najwyższy (Hoge Raad Nederlanden).

Od dnia 1 kwietnia 2013 r. Niderlandy są podzielone na dziesięć okręgów sądowych, z których każdy posiada własny sąd; jedenaście sądów, w każdym cztery wydziały. Ponadto w Niderlandach funkcjonują cztery sądy apelacyjne oraz jeden Sąd Najwyższy Niderlandów.

W sądach okręgowych wyodrębniono jednostki organizacyjne, tzw. „wydziały”. Wyróżnia się cztery wydziały: rejonowy, administracyjny, cywilny i karny. Sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednoosobowym i w pełnym składzie orzekającym. Skład jednoosobowy obejmuje jednego sędziego; pełny skład orzekający obejmuje trzech sędziów. Co do zasady sprawy podlegające właściwości wydziału rejonowego, sprawy o niewielkim stopniu złożoności i sprawy pilne rozpoznaje sąd w składzie jednoosobowym. Skład jednoosobowy rozpoznaje również wiele spraw z zakresu prawa rodzinnego. Przykładem sądu orzekającego w składzie jednoosobowym jest sąd ds. nieletnich rozpoznający niektóre sprawy dotyczące dzieci. Sprawy zawile pod względem prawnym rozpoznaje sąd w pełnym składzie orzekającym.

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Sprawa sądowa rozpoczyna się zazwyczaj przed sądem okręgowym. W sądach okręgowych funkcjonują cztery wydziały:

wydział cywilny (spory między osobami fizycznymi i prawnymi);

wydział administracyjny (spory między osobami fizycznymi i prawnymi a organem publicznym);

wydział karny (wykroczenia i przestępstwa);

wydział rejonowy.

Sądy apelacyjne

Każdy, kto nie zgadza się z wyrokiem sądu, może go zaskarżyć. Apelacje w sprawach karnych i cywilnych wnosi się do jednego z czterech sądów apelacyjnych. W sprawach administracyjnych odwołania, w zależności od przedmiotu sprawy, mogą rozpoznawać:

sądy apelacyjne (*gerechtshoven*);

Centralny Sąd Apelacyjny (*Centrale Raad van Beroep*);

Sąd Apelacyjny ds. Gospodarczych i Pracowniczych (*College van Beroep voor het Bedrijfsleven*);

Rada Państwa (Wydział Sądownictwa Administracyjnego) (*Raad van State (afdeling bestuursrechtspraak)*).

Sąd Najwyższy

Sąd Najwyższy Niderlandów to najwyższy organ sądowy rozpoznający sprawy z zakresu prawa cywilnego, karnego i podatkowego. Sąd Najwyższy może uchylać wyroki, w szczególności wyroki sądów apelacyjnych (w drodze tzw. skargi kasacyjnej). Ma zapewniać jednolitość orzecznictwa oraz kształtować rozwój niderlandzkiego prawa.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

W Niderlandach sądami pierwszej instancji są sądy okręgowe (*arrondissementsrechtbanken*). Od orzeczenia sądu pierwszej instancji przysługuje apelacja do sądu apelacyjnego. Ponadto przy ustalaniu, który z dziesięciu sądów pierwszej instancji będzie kompetentny do rozpoznania sprawy istotne znaczenie ma kryterium „właściwości względnej”. Właściwy miejscowo w danej sprawie może być bowiem np. Sąd Okręgowy w Amsterdamie czy Sąd Okręgowy w Leeuwarden.

Jeżeli chodzi o sprawy międzynarodowe, tj. sprawy o charakterze transgranicznym, po ustaleniu, że jurysdykcję ma sąd niderlandzki, właściwość miejscową ustala się zgodnie z prawem niderlandzkim, chyba że przepisy, na mocy których ustalono jurysdykcję krajową, wskazują również sąd, któremu przysługuje właściwość miejscowa, zgodnie z art. 5 pkt 1 lub 3 rozporządzenia Bruksela I (rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych).

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Zgodnie z zasadą ogólną sądem właściwym w postępowaniu skargowym jest sąd miejsca zamieszkania pozwanego (art. 99 kodeksu postępowania cywilnego (*Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*)). W razie braku znanego miejsca zamieszkania pozwanego w Niderlandach sądem właściwym jest sąd miejsca faktycznego pobytu danej osoby (w Niderlandach).

Sąd w danym okręgu sądowym, który ma rozpoznać sprawę podlegającą właściwości wydziału rejonowego, wskazuje się zgodnie z załącznikiem do dekreту w sprawie pomocniczych miejsc posiedzeń (sądów) (*Besluit nevenvestigings- en nevenzittingsplaatsen*) z dnia 10 grudnia 2001 r. (<http://www.overheid.nl/>). Przepisy dotyczące właściwości miejscowej sądów okręgowych stosuje się odpowiednio.

Zgodnie z zasadą ogólną sądem właściwym w postępowaniu nieprocesowym w pierwszej instancji jest sąd miejsca zamieszkania wnioskodawcy (lub jednego z wnioskodawców lub jednego z wnioskodawców wymienionych we wniosku) (art. 262 kodeksu postępowania cywilnego). W razie braku znanego miejsca zamieszkania wnioskodawcy w Niderlandach sądem właściwym jest sąd miejsca faktycznego pobytu danej osoby (w Niderlandach). Jeżeli wniosek ten wiąże się z postępowaniem skargowym, sądem właściwym jest sąd prowadzący to drugie postępowanie.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

Zasady omówione w pkt 2.2.2.1, 2.2.2.2 i 2.2.2.3 poniżej dotyczą głównie postępowania skargowego.

W postępowaniu wnioskowym, w którym zasadniczo właściwy jest sąd miejsca zamieszkania powoda, do powództwa o zmianę wysokości świadczeń alimentacyjnych mają zastosowanie zasady odmienne.

Powód powinien wnieść powództwo o zmianę wysokości świadczeń alimentacyjnych na rzecz partnera do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania dłużnika alimentacyjnego. Dłużnik alimentacyjny, który chce wytoczyć powództwo o zmianę wysokości świadczeń alimentacyjnych, powinien wnieść pozew do sądu okręgowego właściwego dla miejsca zamieszkania wierzyciela alimentacyjnego.

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

Jeżeli chodzi o postępowanie skargowe, w niderlandzkim prawie procesowym przewidziano szereg przepisów dopuszczających możliwość wskazania sądu właściwego do rozpoznania danej sprawy równolegle do zasady ogólnej (zgodnie z którą właściwy jest sąd miejsca zamieszkania lub miejsca faktycznego pobytu pozwanego). Właściwość taką określa się mianem przemiennej. Powód może wybrać między sądem wskazanym zgodnie z zasadą ogólną, a sądem właściwym ze względu na właściwość przemiennej. Właściwość przemiennej uwypuklono poniżej za pomocą słowa „również”.

W sprawach skargowych istotne są następujące reguły:

Sprawy dotyczące stosunku pracy / najmu pracy

W sprawach dotyczących stosunku pracy / najmu pracy sądem właściwym jest również sąd miejsca, w którym zazwyczaj świadczona jest praca (art. 100 kodeksu postępowania cywilnego).

Spory konsumenckie

W sporach konsumenckich właściwość ma również sąd miejsca zamieszkania konsumenta lub – w przypadku braku takiego miejsca – sąd miejsca faktycznego pobytu konsumenta (art. 101 kodeksu postępowania cywilnego).

Czyny niedozwolone lub czyny do nich podobne

W sprawach dotyczących czynów niedozwolonych lub czynów do nich podobnych właściwy jest również sąd miejsca wystąpienia zdarzenia wywołujące szkodę (art. 102 kodeksu postępowania cywilnego).

Nieruchomości

W sprawach dotyczących nieruchomości właściwy jest również sąd, w którego okręgu znajduje się dana nieruchomość lub jej większa część (art. 103 kodeksu postępowania cywilnego). W sprawach dotyczących najmu lokali mieszkalnych lub użytkowych właściwość wyłączną ma wydział rejonowy sądu, w którego okręgu znajduje się wynajmowana nieruchomość lub jej większa część.

Spadki

W sprawach dotyczących spadków właściwy jest również sąd ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy (art. 104 kodeksu postępowania cywilnego).

Osoby prawne

W sprawach dotyczących osób prawnych (na przykład rozwiązania osób prawnych, ważności lub nieważności uchwał oraz praw i obowiązków ich członków lub wspólników) właściwy jest również sąd miejsca zamieszkania lub miejsca siedziby danej osoby prawnej lub przedsiębiorstwa.

Upadłość, wstrzymanie płatności i restrukturyzacja zadłużenia

W sprawach, w których zastosowanie znajdują regulacje dotyczące upadłości, wstrzymania płatności i restrukturyzacji zadłużenia osób fizycznych właściwy jest również sąd, w którym wyznaczono sędziego-komisarza, a w przypadku braku takiego sędziego – sąd, który orzekł wstrzymanie płatności (art. 106 kodeksu postępowania cywilnego). Ustawa o upadłości (*Faillissementswet*) zawiera również przepisy szczególne o właściwości, które mają pierwszeństwo przed przepisami kodeksu postępowania cywilnego o właściwości.

Wybór sądu

Strony mogą niekiedy zgodnie postanowić, że sądem właściwym do rozpoznania ich sporu będzie inny sąd niż ten, który byłby właściwy zgodnie z ustawą (art. 108 ust. 1 kodeksu postępowania cywilnego). Strony nie mogą wskazać sądu właściwego w sprawach dotyczących sporów konsumenckich, stosunku najmu/dzierżawy i umów o pracę (art. 108 ust. 2 kodeksu postępowania cywilnego). W takich przypadkach sąd bada, czy umowa zawiera ważną klauzulę prorogacyjną (art. 110 kodeksu postępowania cywilnego).

Miejsce zamieszkania powoda

Jeżeli na podstawie omówionych powyżej przepisów dotyczących właściwości miejscowej nie można ustalić sądu właściwego w Niderlandach, zgodnie z art. 109 kodeksu postępowania cywilnego właściwy może być – w drodze wyjątku – sąd miejsca zamieszkania powoda. Sytuacja taka może zaistnieć wówczas, gdy pracownik będzie chciał wezwać pracodawcę z państwa trzeciego do stawienia się przed sądem w Niderlandach, w przypadku gdy wykonywana przez niego praca nie jest świadczona w jednym określonym miejscu, ale na terytorium całego państwa. Jeżeli w ten sposób również nie uda się wskazać sądu właściwego, sprawa trafi do Sądu Okręgowego w Hadze.

Ponadto w sprawach rozwodowych obowiązuje następująca reguła:

właściwość miejscową sądu do rozpoznania sprawy rozwodowej regulują przepisy art. 262 kodeksu postępowania cywilnego. Zgodnie z tą regułą właściwy jest sąd miejsca zamieszkania powoda (lub jednego z powodów lub jednego z wnioskodawców wymienionych we wniosku), a jeżeli osoba ta nie posiada znanego miejsca zamieszkania w Niderlandach – sąd miejsca jej faktycznego pobytu (w Niderlandach).

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

Niderlandzkie prawo procesowe zawiera kilka przepisów szczególnych określających właściwość miejscową, które stanowią odstępstwo od zasady ogólnej. Przepisy te stosuje się obligatoryjnie. W szczególnych przypadkach opisanych poniżej sądem właściwym będzie sąd inny niż sąd miejsca zamieszkania pozwanego.

Małoletni

W sprawach dotyczących małoletnich właściwy jest sąd miejsca zamieszkania małoletniego lub – w przypadku braku takiego miejsca w Niderlandach – sąd miejsca faktycznego pobytu małoletniego (art. 265 kodeksu postępowania cywilnego).

Nie mamy w tym przypadku do czynienia z alternatywą, lecz z regułą szczególną, która zastępuje zasadę ogólną. Sądem właściwym nie będzie sąd miejsca zamieszkania lub pobytu powoda (zasada ogólna postępowania wnioskowego), lecz sąd miejsca zamieszkania małoletniego lub – w przypadku braku takiego miejsca w Niderlandach – sąd miejsca faktycznego jego pobytu. Jeżeli zastosowanie tej zasady nie doprowadzi do wskazania sądu, właściwy w sprawie będzie Sąd Okręgowy w Hadze.

Stan cywilny

W sprawach dotyczących uzupełnienia, wprowadzenia, usunięcia lub zmiany wpisu w księgach stanu cywilnego lub aktów stanu cywilnego, które mają zostać złożone do tych ksiąg lub które zostały już do nich złożone, właściwy jest sąd, w którego okręgu dany akt stanu cywilnego został lub ma zostać

wpisany do ksiąg (art. 263 kodeksu postępowania cywilnego). Zgodnie z księgą 1 kodeksu cywilnego (*Burgerlijk Wetboek*) w sprawach dotyczących aktów stanu cywilnego, które mają zostać wpisane lub które zostały już wpisane do ksiąg stanu cywilnego prowadzonych przez urząd stanu cywilnego w Hadze, właściwy jest Sąd Okręgowy w Hadze.

Najem nieruchomości zabudowanej

W sprawach dotyczących najmu nieruchomości zabudowanej lub jej części właściwy jest sąd, w którego okręgu znajduje się wynajmowana nieruchomość (art. 264 kodeksu postępowania cywilnego).

Kuratela, zarząd powierniczy majątkiem, opieka w sferze niemajątkowej (*mentorschap*)

W sprawach dotyczących kurateli, zarządu powierniczego majątkiem sprawowanego *w imieniu osób dorosłych* oraz opieki właściwy jest sąd miejsca zamieszkania osoby, której dotyczy kuratela, zarząd powierniczy lub opieka, a w przypadku braku takiego miejsca w Niderlandach – sąd miejsca faktycznego pobytu takiej osoby (art. 266 kodeksu postępowania cywilnego).

Osoby nieobecne lub zaginione; uznanie za zmarłego (art. 267 kodeksu postępowania cywilnego)

W sprawach dotyczących spadków właściwy jest sąd ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy (art. 268 ust. 1 kodeksu postępowania cywilnego).

W sprawach dotyczących osób nieobecnych lub zaginionych właściwy jest sąd miejsca zamieszkania osoby nieobecnej lub zaginionej. W odniesieniu do uznania za zmarłego właściwy jest Sąd Okręgowy w Hadze (art. 269 kodeksu postępowania cywilnego). Przepisy art. 269 kodeksu postępowania cywilnego pełnią zatem funkcję zabezpieczającą.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Zgodnie z art. 108 kodeksu postępowania cywilnego strony mogą na piśmie zawrzeć umowę prorogacyjną. Wybór sądu jest możliwy wyłącznie w sprawach dotyczących stosunków prawnych, które strony mogą swobodnie kształtować. Dlatego też w sprawach dotyczących porządku publicznego wybór sądu jest niedopuszczalny. Dotyczy to niektórych spraw z zakresu prawa rodzinnego oraz spraw związanych z ogłoszeniem upadłości i wstrzymaniem płatności.

W postępowaniach przed wydziałami rejonowymi możliwość wyboru sądu jest ograniczona. Strony nie mogą na przykład wybrać sądu właściwego, jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przekracza 25 000 EUR (niezależnie od charakteru roszczenia).

Co do zasady sądowi właściwemu na podstawie umowy prorogacyjnej przysługuje właściwość wyłączna. Strony mogą wyraźnie uzgodnić wyłączenie właściwości wyłącznej.

W sprawach małżeńskich (rozwód, separacja sądowa, rozwiązanie zarejestrowanego związku partnerskiego, rozwiązanie małżeństwa po orzeczeniu separacji sądowej) zastosowanie ma zasada szczególna ustanowiona w art. 270 ust. 2 kodeksu postępowania cywilnego. Zgodnie z treścią tego przepisu sąd, który nie jest właściwy miejscowo do rozpoznania danej sprawy, co do zasady przekazuje sprawę sądowi terytorialnie właściwemu. Zgodnie z art. 270 ust. 2 kodeksu postępowania cywilnego do takiej sytuacji może dojść w sprawach małżeńskich wyłącznie w przypadku, gdy pozwany (małżonek, przeciwko któremu wytoczono powództwo) podniesie zarzut niewłaściwości sądu. Wybór sądu w sposób dorozumiany jest możliwy, jeżeli wszystkie wezwane zainteresowane strony i uczestnicy stawiają się na rozprawie i nie podniosą zarzutu niewłaściwości lub jeżeli współmałżonek nie stawia się na rozprawie.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogą dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

W niderlandzkim prawie procesowym nie przewidziano możliwości tworzenia sądów szczególnych.

Ostatnia aktualizacja: 09/02/2022

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.